

Taloussuutisia Moskovasta 24.11.–8.12.2011

- **Standard & Poor's:** duuman uusi kokoonpano hidastaa uudistusten läpivientä.
- Valtionyhtiöiden yksityistämishojelman toteutus siirtyy.
- **Vedomosti** puutulliratkaisusta: WTO poistaa puun viennin esteitä.
- **VEB** perusti vientiluottojen ja investointien takuulaitoksen.
- Puolet venäläisistä käyttää maksullisia terveydenhoitopalveluja.
- Venäjän duuma ratifioi Euraasian talouskomission perustamissopimuksen.

<u>Venäjän talouden kehitys ja ennuste:</u>	1–10/2011	1–10/2010	2011 **	2012 **
BKT:n kasvu (vuosimuutos %)	4,3 % *	3,9 %	4,0 %	3,1 %
Reaalipalkan kasvu (muutos %)	2,9 %	4,6 %	3,0 %	1,5 %
Inflaatio (kuluttajahintojen muutos %)	8,9 %	6,5 %	6,7 %	6,5 %
Vähittäiskauppa (muutos %)	6,5 %	6,1 %	6,4 %	5,3 %
Teollisuustuotanto (muutos %)	5,1 %	8,6 %	4,7 %	2,3 %
Kiinteät investoinnit (muutos %)	5,3 %	3,9 %	5,2 %	7,2 %
Lähde: Tilastokeskus ja talouskehitysministeriö				
* Alustava arvio 10 kuukauden bkt kasvusta				
** HSE:n ennuste (optimistinen skenaario)				
<u>Vararahastojen tilanne:</u>	Vuoden alussa:		Viimeisin:	
	1.1.2011		1.12.2011	
Vararahasto (budjetin alijäämää varten)	25,4 mrd.\$		25,6 mrd.\$	
Hyvinvointirahasto (eläkerahastoa varten)	88,4 mrd.\$		88,3 mrd.\$	
Keskuspankin kulta- ja valuuttavarannot	479 mrd.\$		511 mrd.\$	
Lähde: Venäjän valtiovarainministeriö, Venäjän keskuspankki				
<u>Ruplan kurssi vuoden alussa ja nyt:</u>	Vuoden alussa:		Viimeisin:	
	1.1.2011		9.12.2011	
Ruplan kurssi / EUR ja USD	40,49 RUB		41,87 RUB/EUR	
	30,35 RUB		31,23 RUB/USD	
Lähde: Venäjän keskuspankki				
<u>Öljyn hinnan kehitys 2011:</u>	1.1.2011		8.12.2011	
Öljyn hinta, Brent USD /bll	94,75 USD		109,2 USD/bll	
Öljyn hinta, Urals USD / bll	91,35 USD		108,7 USD/bll	
Lähde: Interfax, Vedomosti				

Venäjän talouskehitys

Standards & Poor's: duuman uusi kokoonpano hidastaa päätöksentekoa. Luottoluokittelijan arvion mukaan Yhtenäinen Venäjä-puolueen heikentynyt asema voi jatkossa hidastaa päätöksentekoa. Samalla Standards & Poor's kyseenalaistaa poliittisen johdon tahdon ja valmiuden toteuttaa merkittäviä uudistuksia. Uudistukset ovat luokittelijan mukaan välttämättömiä, muuten valtiontalouden tila heikkenee entisestään seuraavina vuosina. Venäjän luokitusta ei ole muutettu, mutta Standards & Poor's totesi lausunnossaan, että se aikoo seurata vaalien jälkeistä talouspolitiikkaa tarkasti.

Venäjän talouden tilanne on toistaiseksi vakaa, vaikka maailmantalouden epävarmuudet ja erityisesti EU-maiden velkakriisi ovat jo lisänneet huolia valuutta- ja osakemarkkinoilla. Maailman talouskasvun hidastuminen heikentää kuitenkin Venäjän talouden tilaa jo ensi vuonna. Edellinen talouskriisi osoitti, ettei Venäjä ole eristyksissä maailmantalouden kehityksestä. Tärkeimpiä ulkoisia riskitekijöitä Venäjän talouskehityksen kannalta ovat kansainvälisen rahoituksen saanti ja raaka-aineiden markkinahinnat. Öljynhinnan ennakoitaan laskevan ensi vuonna, mikä heikentää erityisesti Venäjän julkisen talouden tilaa, mutta luo epävakautta ja horjuttaa vaihtotaseen heikkenemisen kautta kaikkia talouden kysyntäeriä, ml. kotimaan kulutusta ja investointeja.

Joustavampi valuuttapolitiikka suojaa osittain uuden kriisin vaikutuksilta. Vuoden 2008 kansainvälinen finanssikriisi iski Venäjän markkinoille erityisen voimakkaasti. Öljyn hinta romahti,

pörssikurssit syöksyivät ja pääoma karkasi ulkomaille. Venäjän keskuspankki joutui käyttämään merkittävän määrän varannoistaan ruplan tukemiseen ja pankkien pääomittamiseen. Tällä kertaa Venäjä on paremmin varautunut uuteen kriisiin. Keskuspankin uusi valuuttapolitiikka on joustavampaa, joten ruplan devalvaatio pehmentää mahdollisen kriisin vaikutuksia. Lisäksi venäläisillä pankeilla on vähemmän lyhytaikaista lainaa ja valuutan nettopositio on pienempi kuin vuonna 2008. Ja mitä tärkeintä, öljyn hinnan romahtamista ei pidetä todennäköisenä. Markkinat ennakoivat, että öljyn markkinahinta laskee ensi vuonna, mutta ennusteet ovat 90–95 dollarin tasolla (vuoden 2009 alussa öljyn hinta syöksyi 40 dollariin).

Venäjän valtionpankit vahvistavat markkina-asemiaan. Valtionpankkien osuus pankkisektorin pääomasta on viime vuosina kasvanut, erityisesti kriisinaikaisen pääomittamisen seurauksena. *Sberbank*, joka on Venäjän suurin pankki ja 100-prosenttisesti keskuspankin omistama, on viime vuosina laajentanut toimintaansa sekä Venäjän markkinoilla että ulkomilla. Viime vuonna *Sberbank* osti maan suurimpiin investointipankkeihin kuuluvan *Troika Dialogin* ja tänä vuonna itävaltalaisen *Volksbank Internationalin*, jolla on pankkiverkosto Itä-Euroopan maissa. *Sberbank* on jo aikaisemmin laajentunut muihin IVY-maihin, mm. Valko-Venäjälle, Ukraina ja Kazakstaniin. Maan toiseksi suurin pankki, *VTB*, jonka osakkeista yli 90 % kuuluu valtiolle, on myös kasvattanut markkina-osuuttaan. Se osti tänä vuonna Moskovan kaupungin pankin, *Bank of Moscow'n*, joka on maan kuudenneksi suurin pankki. Yksityisten pankkien kilpailukyky on vaikeutunut, kun edullisesta valtion rahoituksesta nauttivat valtionpankit valtaavat markkinoita. Peräti kaksi kolmasosaa keskuspankin lainoista ja suurin osa finanssiministeriön lyhytaikaisista sijoituksista oli 1.11. tilanteen mukaan *VTB*:llä. *Sberbank* nauttii taas jatkuvasta rahoituksesta vähittäismarkkinoiden kiistamattoman asemansa kautta, puolet kaikista yksityishenkilöiden talletuksista on edelleen *Sberbankilla*.

VEB perusti vientiluottojen ja investointien takuulaitoksen. Valtion omistama *Vneshekonombank* (VEB) on perustanut uuden takuulaitoksen. Takuuta voidaan myöntää niin viennille kuin ulkomaisille investoinneille. Takuuaika on uuden johtajan, Pjotr Fradkovin, mukaan 2–20 vuotta. Laitoksen pääoma on 30 miljardia ruplaa (noin 723 miljoonaa euroa), joka on 100 % VEB:in sijoitus. Lisäksi laitos neuvottelee valtion kanssa kattavasta takuumekanismista. Laitos aikoo myös jälleenvakuuttaa muiden vientivakuuttajien riskejä. Toiminnan pääpaino on koneiden ja teknisen laitteiston sekä korkeateknologian viennin edistämässä. Takuut ovat yrityksille edullisia, sillä maksut ovat vähennyskelpoisia voittoveron suhteen. Lisäksi takuun haltijat vapautuvat sanktioista palauttamatta jääneiden vientivoittojen osalta, toisin kuin muut viejät.

Pankkien pääomavaatimuksia tiukennetaan. Keskuspankin pankkivalvonnasta vastaava johtaja Mihail Suhov totesi lehden haastattelussa, että pankkien valvontaa ja pääomavaatimuksia tiukennetaan. Uusien sääntöjen mukaan pankkien ja rahoituslaitosten minimipääomavaatimus tulee olemaan 300 miljoonaa ruplaa (7,2 miljoonaa euroa) vuonna 2015. Ensi vuoden alusta minimivaatimus on 180 miljoonaa ruplaa (4,3 miljoonaa euroa). Tällä hetkellä noin kolmasosa venäläisistä pankeista ei täyttäisi uutta vaatimusta. Elleivät pankit korota pääomiaan annettuun määräaikaan mennessä, niiltä evätään lisenssit. Venäjän markkinoilla toimii vajaa 1000 pankkia, josta suurin osa on suhteellisen pieniä ja toiminta yksipuolista.

Keskitetty arvopaperirekisteri käyttöön vuoden 2013 alusta. Pitkään valmisteilla oleva laki keskitetystä arvopaperirekisteristä on vihdoinkin hyväksytty. Uutta rekisteriä arvopapereiden omistuksesta luo ja ylläpitää jatkossa hallintarekisterikeskus. Keskitetyn rekisterin perustamista on pitkään odotettu finanssimarkkinoilla, koska se edesauttaa venäläisten yritysten listautumista ja avaa uusia mahdollisuuksia rahoitukseen myös kansainvälisiltä rahoitusmarkkinoilta. Lain mukaan uuteen rekisteriin voidaan rekisteröidä vain venäläisten osakeyhtiöiden osakkeita, mutta rekisterissä olevat yhtiöt voivat hakea kansainvälistä tunnusta, jonka kautta ne voivat listautua myös ulkomaille.

Inflaatio on ennätysalhaisella tasolla. Marraskuussa vuositasen kuluttajahintaindeksin muutos hidastui alle 7 %:iin, vuosimuutos oli 6,8 %. Inflaatio on hidastunut viimeisen puolen vuoden aikana merkittävästi, vielä keväällä kuluttajahintojen vuosimuutos ylitti 9 %. Koko vuoden inflaation odotetaan jäävän noin 7 %:n tasolle tai jopa hieman alle. Tämä olisi alhaisin taso koko nyky-Venäjän 20-vuotisessa historiassa. Viimeiset kaksi vuotta inflaatio on ollut 8,8 %, sitä ennen jatkuvasti yli 10 %.

Julkinen sektori

Venäjän yksityistämishojelman toteutus siirtyy. Vuosi sitten hyväksytyn valtionyhtiöiden yksityistämissuunnitelman aikataulua aiotaan heikentyneen markkinatilanteen seurauksena siirtää. Alun perin yli 400 yhtiön yksityistämisen piti toteutua vuosien 2011–2013 aikana. Uuden ehdotuksen mukaan aikataulua jatketaan vuoteen 2017. Energiasektorista vastaava varapääministeri Setšin on vastustanut energiayhtiöiden yksityistämistä ja pyytänyt pääministeriltä luvan siirtää ainakin energiayhtiöiden yksityistämistä. Ensimmäinen varapääministeri Šuvalov on taas puolustanut yksityistämissuunnitelmaa. Hänen mukaansa yksityistäminen on tärkeä osa talouden uudistusprosessia. Suurimpiin yksityistettäviin yhtiöihin kuuluvat mm. *Sberbank, VTB, Rosneft, Rushydro, InterRAO, Zarubežneft, Šeremetjevon lentokenttä, Aeroflot, RŽD (valtion rautatiet), Sovkomflot ja Alrosa*. Valittujen yhtiöiden osalta valtio aikoo jättää itselleen ns. kultaisen osakkeen, joka antaa sille veto-oikeuden yhtiön strategisissa kysymyksissä. Hallitukselta odotetaan lopullista päätöstä yksityistämishojelman uudesta aikataulusta ja sen ehdoista ennen vuoden vaihdetta.

Monokaupunkien tukiohjelma saa jatkoaikaa. Talouskehitysministeriö kehitti vuonna 2009 osana hallituksen kriisinvastaista ohjelmaa ns. monokaupunkien strategian, jonka tavoitteena oli tukea yhdestä tai muutamasta työnantajasta riippuvaisia kaupunkeja ja alueita. Tällaisia on ministeriön mukaan 335 ympäri Venäjää, suurin osa Neuvostoliiton ajan asutuskeskuksia, joita rakennettiin perustettavien tehtaiden yhteyteen. Vuonna 2010 näistä valittiin 35 pilottikaupunkia, tavoitteena luoda esimerkkejä toimivista kehitysprojekteista ja houkutella uusia yrittäjiä ja investointeja. Kaupungit saivat valtion tuella rakentaa uutta infrastruktuuria, kouluttaa kaupungin asukkaita ja kehittää liiketoimintaympäristöä. Tulokset olivat hyvin vaihtelevia: joissakin kaupungeissa pystyttiin hyödyntämään saadut tuet, ja niissä toteutetaan nyt uusia liiketoimintamuotoja ja tuotannollisiakin projekteja. Muissa kaupungeissa varat jäivät käyttämättä uusien ideoiden puuttumisen takia. Tukiohjelman piti loppua tämän vuoden loppuun mennessä, mutta heikosta tuloksesta johtuen ohjelman toteuttamiseen on myönnetty lisää aikaa.

Monokaupungit pyytävät pääministeriltä apua. Sverdlovin alueen johtaja on pyytänyt pääministeriltä apua, kun Krasnoturinskin kaupungin suurin työllistäjä *Bogoslovskin* alumiinitehdas ilmoitti leikkaavansa tuotantoa ja irtisanovansa yli tuhat työntekijää. Tehdas kuuluu Oleg Deripaskan omistamalle *Rusal*-konsernille. Tehtaan johdon mukaan tehtaan tappiot johtuvat alueen korkeista sähkönhinnoista. Kaupungissa toivotaan, että maan poliittinen johto voisi estää tehtaan sulkemisen Pikoljovon tapaan. Vuonna 2008 pääministeri Putin pelasti Leningradin alueella sijaitsevan Pikoljovon tehtaan työpaikat, kun tehdasta uhkasi sulkeminen tappiollisen toiminnan takia. Talouskehitysministeriö sisällytti myös Pikoljovon monokaupunkiohjelmaan, jotta se saisi tukea uusien työpaikkojen luomiseen. Krasnoturinskin kaupunki toivoo pääsevänsä samalle listalle.

Vanhuuseläkettä korotetaan 20 % vuonna 2012. Eläkerahaston budjetin mukaan keskimääräinen vanhuuseläke nousee ensi vuonna 10 000 ruplaan (noin 240 euroa). Tämä on 20 % tämänvuotista enemmän. Vuoteen 2014 mennessä keskimääräisen eläkkeen pitäisi olla 12 000 ruplaa (vastaa nykykurssilla noin 290 euroa). Lokakuussa se oli vastaavasti 8 300 ruplaa (noin 200 euroa). Nykyinen hallitus on asettanut tavoitteeksi korottaa eläkkeitä 40 %:iin keskipalkasta. Tavoitetta ei vielä ole saavutettu, lokakuussa keskimääräinen eläke oli 35 % keskipalkasta.

Sosiaaliveron etupiiriin kuuluvia ryhmiä tarkennettiin. Vuosina 2012 ja 2013 yleinen sosiaaliverokanta on 30 %. Sosiaalirahastojen budjettien hyväksynnän yhteydessä hyväksyttiin alennettu verokanta 20 % tietyille yrityksille ja järjestöille. Alennettu 20 % verokanta koskee yksityisyrittäjiä, yksinkertaisen verotuksen piiriin kuuluvia yrityksiä, tutkimuslaitoksia, terveysalan laitoksia, apteekkeja, kulttuuri- ja massaurheilujärjestöjä ja tiettyjen alojen pienyrittäjiä. Viime hetken lisäyksenä myös IT-alan yhtiöille on luvattu alennettu verokanta. Lisäverona otettiin käyttöön annetun palkkarajan ylittäväksi verokannaksi 10 % (tällä hetkellä 0 %). Vuodeksi 2012 palkkarajaksi on vahvistettu 512 000 ruplaa ja vuodeksi 2013 573 000 ruplaa vuodessa. Lisäksi täsmennettiin, että sosiaalivero maksetaan myös ulkomaisten työntekijöiden palkoista huolimatta siitä, että heillä ei ole oikeutta venäläiseen valtioneläkkeeseen. Poikkeuksena ovat vain korkeasti koulutetut asiantuntijat, jotka on vapautettu pakollisesta eläkemaksusta.

Terveydenhoito

Laki kansalaisten terveystalvikuista voimaan vuoden 2012 alusta. Viimeksi laki uusittiin 18 vuotta sitten. Uusi laki määrittää terveystalvikujen maksuttomat hoitomuodot. Se edellyttää kansallisten terveystandardien hyväksymistä yhdenmukaisen hoidon takaamiseksi kaikkialla maassa. Laissa säädetään myös oikeudesta sanatoriokuntoutukseen tietyille sairauksille ja saattohoitoon parantumattomasti sairaille. Laki edellyttää työnantajan järjestävän työntekijöille vuotuisen terveystarkastuksen. Lain mukaan Venäjällä voi myös olla maksullisia terveystalvikuja, joita julkisetkin laitokset voivat tarjota maksuttomien palvelujen ohella. Lakia on kehitetty yhdeksi harvoista avoimen kansalaistalvikuksien ja perusteellisen asiantuntijatalvikuksien läpikäyneistä säädöksistä Venäjällä viime vuosina.

Puolet venäläisistä käyttää maksullisia terveydenhoitopalveluja. Tieto on peräisin *Rosgosstrahin* kyselystä 35:ssä suurimmassa kaupungissa. Yksityisen terveystalvikuksen koko on runsas 10 mrd. euroa. 60 % talvikuista on kaupallisia yksityistalvikuksia, 20 % vapaaehtoisen terveystalvikuksien korvaamia ja 20 % harmaalla sektorilla (maksut suoraan henkilökunnalle). Vapaaehtoisen terveystalvikuksien osuus ei enää juuri kasva, sillä suurin osa maksukykyisistä yrityksistä on henkilöstölleen sellaisen jo hankkinut. Yksityishenkilöiden osuus asiakkaista on 3–5 %. He pyrkivät maksimoimaan saamansa hyödyn, mikä lisää talvikuksien hintapaineita. Eniten yksityisiä terveystalvikuksia käytetään Moskovassa ja Pietarissa.

Pakollista sairaustalvikuksia uusitaan. Vuosille 2011–12 on määritelty julkisen hoidon potilaskohtainen enimmäishinta (7 633 ruplaa eli noin 184 euroa vuodessa). Samoin on vahvistettu julkisen terveydenhoidon ilmaiseksi tarjoamat hoitomuodot. Periaatteessa myös yksityiset lääkäriasemat voivat toimia pakollisen terveystalvikuksien piirissä. Käytännössä tähän asti sen korvaustariffit ovat kattaneet vain 20–30 % todellisista kustannuksista, koska mukaan ei lasketa tiettyjä kiinteitä kustannuksia, esim. toimitiloista. Vuodesta 2013 alkaen tariffit tulevat kattamaan kaikki kustannukset, ja talvikuksien rahat alkavat seurata potilaan mukana. Tämä lisää potilaan mahdollisuuksia valita hoitopaikka. Varat sairaustalvikuksien rahastoon kerätään osana yritysten maksamaa sosiaaliveroa. Sairautalvikuksien maksu on 5,1 % palkkasummasta.

Koulutus

Venäjälle perusteilla sisäinen korkeakoulu-rating. Hankintakilpailun voittanut Kansallinen henkilöstökoulutussäätiö tutkii parhaillaan kansainvälisiä malleja luodakseen vuoteen 2013 mennessä kotimaisen arviointimetodiikan. Taustalla on venäläisten korkeakoulujen heikko menestys kansainvälisissä vertailuissa, minkä vuoksi ne eivät esimerkiksi kiinnosta ulkomaalaisia opiskelijoita. Parhaassa, Shanghain vertailussa, Moskovian valtionyliopisto ylti sijalle 77, kaikissa muissa venäläiset korkeakoulut löytyvät kolminumeroisilta sijoilta.

Tutkintojen hyväksymiskäytäntö uudistetaan. Opetus- ja tiedeministeriö on kyllästynyt plagioituihin tai ostettuihin opinnäytteisiin ja aikoo puhdistaa järjestelmän. Tällä hetkellä tohtorin ja alemman, kandidaatin tutkinnon, väitökset hyväksytään korkeakoulujen väitösneuvostoissa (3 300 kpl). Neuvostojen esitykset tarkistaa keskuslautakunta (VAK), mutta kandidaatinopinnäytteitä ei resurssisyistä ole juuri tarkistettu (vain 8 %). Kandidatututkinnon katsotaankin inflatoituneen, heitä valmistui viime vuonna yli 21 000 kun tohtoreita vain 2 700. Jatkossa väitöskomission jäseneltä vaaditaan tohtorinarvo. VAK alkaa tarkistaa myös kaikki kandidaatin opinnäytteet. Kahdesti erehtynyt väitösneuvosto hajoitetaan. Opinnäytteet pannaan esille verkkoon. On myös esitetty, että valtion diplomeista luovuttaisiin kokonaan ja siirryttäisiin oppilaitosten myöntämiin, kuten maailmalla on tapana.

Sotšin talviolympialaisten henkilökunta pikakurssitetaan. Pietarissa koulutetaan kaikkiaan 280 opettajaa, jotka alkavat opettaa olympialaisissa toimivalle henkilöstölle myyntityötä, englantia ja olympialiikkeen historiaa. Englannin kielen opintojakson pituus on 20 h, ja sen aikana opitaan perusfraaseja. Koulutuksen taustaorganisaatio on tarkoitusta varten perustettu federaation henkilöstökoulutuksen innovaatiokeskus. Tarjouskilpailun voittaneen pietarilaisen palvelualan yliopiston alaisuudessa on valmisteltu 43 opinto-ohjelmaa eri ammalleille. Kaikkiaan koulunpenkille istuu 50 000 henkeä. Talviolympialaiset pidetään vuonna 2014.

Energia

Venäjä perustaa erillisen energia-alan tietokeskuksen. Uusi keskus kerää tietoa energian tuotannosta, kulutuksesta, viennistä, markkinahinnoista sekä valtion että yksityiseltä sektorilta. Lisäksi se aikoo kerätä tilastoja voimalaitosten käyttöasteesta ja onnettomuuksista sekä ympäristövaikutuksista. Venäjällä ei tähän asti ole ollut itsenäistä energiatietokeskusta huolimatta siitä, että sektorin rooli taloudessa on hyvin merkittävä.

Kaasun kotimainen hinta on edelleen alle puolet Euroopan hintatasosta. *Gazpromin* hallitus on asettanut tavoitteeksi nostaa kaasun hintaa kotimaassa asteittain, niin että kotimaan hinta olisi jo viiden vuoden kuluttua markkinahintaperusteinen. Tariffivirasto ei ole vahvistanut yhtiön suunnitelmia. Tariffivirasto asettaa vuosi kerrallaan kotimaan tariffit. Ensi vuoden hinnankorotukset on rajattu 15 %:iin. Kotimaan hintojen subventointi katetaan vientihinnoilla, Euroopan vientihinnat ovat yli kaksinkertaiset verrattuna kotimaan keskimääräiseen hintaan. *Gazprom* toimittaa vajaan kaksi kolmasosaa kaasusta kotimarkkinoille, mutta vain kolmanneksen liikevaihdosta tulee kotimaan myynnistä.

Gazprom lähettää oman diplomaattinsa Eurooppaan. *Gazprom Export*, joka vastaa kaasun viennistä, on perustanut uuden tehtävän, Eurokomission suhteista vastaavan johtajan, ja nimittänyt tehtävään Aleksei Golubnitsin. Uutta tehtävää perustellaan sillä, että *Gazprom* tarvitsee oman diplomaattisen lobbajansa Euroopassa, koska Euroopan maat taistelevat *Gazpromin* monopoliasemaa vastaan mm. tukemalla vaihtoehtoisia kaasuputkiprojekteja ja uusimalla lainsäädäntöä (EU:n kolmas energiapaketti), jotka hankaloittavat *Gazpromin* kaasutoimituksia Eurooppaan.

Metsä- ja maatalous

Vedomosti puutulliratkaisusta: WTO poistaa puun viennin esteitä. *Vedomosti*-sanomalehden mukaan neljän vuoden sulkutulleilla (50 €/m³) uhkailun jälkeen Venäjä tarjoaa nyt ulkomaisille yrityksille mahdollisuutta tuoda puuta Venäjältä alennettuina tullimaksuin. Venäjän WTO-pääneuvottelija Maksim Medvedkov on kertonut julkisuuteen EU:n ja Venäjän välisistä sovituista kiintiöistä ja tulleista seuraavaa: kuusi 5,9 milj. m³/v (nykyisen 25 % sijasta 13 % tullikanta), mänty 3,6 milj. m³/v (25 % -->15 %). Kiintiön ylittävältä osalta maksetaan 25 %:n tulli. Koivulle ja haavalle ei ole kiintiöitä. Koivun tullikanta kasvaa 0:sta 7 %:iin ja haavan alenee 10:stä 5 %:iin. Lehden haastattelemien asiantuntijoiden mukaan tullialennusten myötä erityisesti männyn ja kuusen vienti EU:hun tulee kasvamaan.

Pehmopaperimarkkinat kasvavat Venäjällä 7 % vuodessa. Markkinoiden koko on tällä hetkellä noin 450 miljoonaa euroa. Terveystuotteiden markkinat kasvavat kaikilla sektoreilla. Lastenvaippojen myynti kasvaa 2–4 % ja paperipyyhkeiden ja WC-paperin 5–7 %. Kaksinumeroisia kasvulukuja odotetaan mm. paperisissa käsipyyhkeissä, lautasliinoissa ja nenäliinoissa. Määrällisen kasvun lisäksi tuotannon odotetaan siirtyvän entistä enemmän *premium*-luokan tuotteisiin. Suurimmista tuottajista ruotsalainen SCA on investoinut kahteen pehmopaperitehtaaseen Tulan alueella lähes 180 miljoonaa euroa. Toukokuussa 2011 se päätti investoida 130 miljoonan euroa toisen paperikoneen asentamiseen Sovjetskin tehtaalleen.

Kilpailu metsävarojen hallinnasta kiristyy etenkin Kiinan rajan läheisyydessä. Kilpailu metsävaroista on jatkossa yksi lisäarvoketjun muodostumisen avaintekijöistä. Arkangelin alueella ja Etelä-Siperiassa puunkorjuuta ja sahausta harjoittavan *RusForest*-yhtiön pääjohtajan Martin Hermanssonin mukaan kilpailu korkealaatuisesta raaka-aineesta kiristyy edelleen Venäjällä ja erityisesti Siperiassa, jossa kiinalaiset ovat viime aikoina olleet erittäin aktiivisia. Hermanssonin mukaan ainoa keino turvata raaka-aineen saanti tuotantolaitoksille ovat yhtiön omat hakkuut. Yritys on ostanut tänä vuonna kolme puunkorjuuyritystä Krasnojarskin alueelta ja lisännyt hakkuutavoitteensa 3,3 miljoonaan kuutiometriin vuodessa.

Kiinan kasvavat sahatavaramarkkinat ovat mahdollisuus Venäjän viejille. Markkinat Kiinassa kasvavat kohisten. Kun Kiina vuonna 2002 toi sahatavaraa 2 miljoonaa m³, niin vuonna 2010 tuonti oli 9,4 miljoonaa ja vuonna 2016 sen arvioidaan olevan jopa 28 miljoonaa m³. Vuonna 2010 Venäjä vei Kiinaan vajaa 6 miljoonaa m³, mikä oli kolmasosa Venäjän sahatavaraviennistä. Myös sahatavaran tuonti Pohjois-Amerikasta on kasvussa. Suomesta Kiinaan vietiin sahatavaraa vuonna 2010 noin 69 000 m³.

Venäjän viljasato kasvoi viime vuodesta yli puolella 98 miljoonaan tonniin. Viljasato oli vuonna 2011 23,7 sentneriä / hehtaari (1 sentneri = 100 kg). Vehnää korjattiin 59,4 miljoonaa tonnia (+37 % enemmän kuin vuonna 2010) ja ohraa 17,7 miljoonaa tonnia (+99 %). Sokerijuurikkaan, auringonkukan, soijan ja rapsin sadot olivat tänä vuonna ennätyselliset. Viime vuonna kauppojen hyllyiltä puuttuneen tattarin sato oli 0,82 miljoonaa tonnia (+45 % enemmän kuin viime vuonna). Perunasadon arvioidaan olevan tänä vuonna noin 28 miljoonaa tonnia, kun sato viime vuonna jäi 21 miljoonaan tonniin. Tuontiperunaa arvioidaan tarvittavan viime vuotta vähemmän.

Venäjä tiukentaa elintarvikkeiden laadun valvontaa. Venäjä pyrkii lisäämään maataloustuotteiden ja elintarvikkeiden vientiä ulkomaille ja valvoo entistä tarkemmin tuontielintarvikkeiden laatua. Tätä varten se on nykyaikaistamassa laboratorioitaan. lähellä Valko-Venäjän ja Ukrainan rajaa sijaitsevaa Brjanskin alueidenvälistä eläinlääkintälaboratoriota laajennetaan ja uudistetaan parhaillaan. Se on yksi maan suurimmista. Venäjä aikoo viedä jatkossa viljan ohella lähinnä siipikarjan- ja sianlihaa. Maatalousministeri Jelena Skrynnikin mukaan vienti vaatii, että Venäjä harmonisoi tuotteidensa laadun yhteensopivaksi EU:n ja muiden maiden eläinlääkintä- ja kasvinterveysvaatimusten kanssa.

Venäjä ja Valko-Venäjä sopivat maataloustuotteiden kaupasta vuonna 2012. Maatalousministereiden Jelena Skrynnikin ja Mihail Rusogon johdolla maat sopivat kysynnän ja tarjonnan tasapainosta lihan ja lihatuotteiden, maidon ja maitotuotteiden sekä sokerin osalta. Sopimuksen tavoitteena on kehittää yhtenäisen talousalueen ja tulliliiton toimintaa. Sovittiin myös, että kun Venäjän maidontuotanto kasvaa kesäkuukausina, maitotuotteiden tuontia Valko-Venäjältä vähennetään vastaavasti. Vuonna 2012 kauppa tulee olemaan tämän vuoden tasolla. Tammi–syyskuussa maataloustuotteiden kauppa kasvoi neljänneksen ja oli arvoltaan 2,96 miljardia dollaria.

Televiestintä ja innovaatio

Megafon, Rostelekom ja Skartel rakentavat yhdessä 4G/LTE-verkon. Megafonin ja Rostelekomien kerrotaan suunnittelevan sopimusta 4G/LTE-verkon rakentamisesta Skartel-yhtiön kanssa. Skartel vastaisi verkon rakentamisesta ja Megafon ja Rostelekom verkon kapasiteetista, jota ne markkinoisivat omalla nimellään. Yhteistyön seurauksena Megafon ja Rostelekom ovat ensimmäisinä yritysinä tarjoamassa 4G-palveluja Venäjällä. Skartel operoi Venäjällä Yota-brändillä tarjottavia tietoliikennepalveluja (mm. WiMax-verkko) ja on tällä hetkellä ainoa operaattori, jolla on toimilupa LTE-verkon taajuusalueelle. Valtion radiotaajuuskomitea myönsi toimiluvan Skartelille syyskuussa 2011. Skartelin on ennakoitu voivan aloittaa LTE-verkkonsa toiminnan Moskovassa jo maaliskuussa 2012. Skartelin omistaa *WiMax Holdings*, jonka omistajina ovat Venäjän valtionkorporaatio *Rostehnologii* yhdessä offshore-yhtiön *Telconet Capitalin* kanssa.

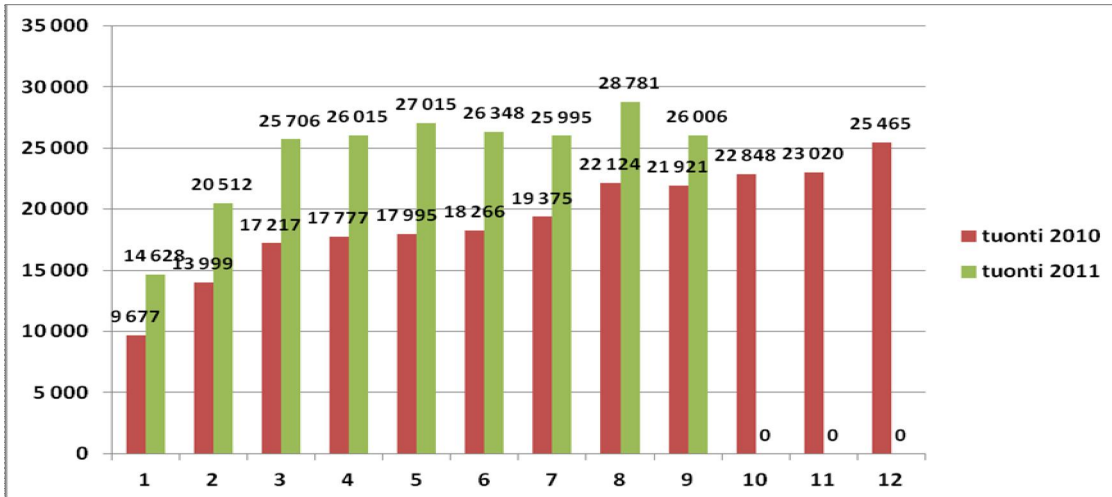
Skolkovon innovaatiokeskuksen osallistujamäärä kasvaa yhä. Moskovan ulkopuolelle perustettavaan innovaatiokeskukseen Skolkovoon on johtaja Viktor Vekselbergin mukaan osallistumassa jo 280 yhtiötä. Uusimmat sopimukset allekirjoitettiin tällä viikolla amerikkalaisen *Intelin* ja venäläisen *AFK Sisteman* kanssa, jotka molemmat ovat sitoutuneet perustamaan Skolkovoon ohjelmistojen kehitykseen keskittyvät tutkimuskeskukset. Useat kansainväliset yhtiöt, kuten *Cisco*, *Microsoft*, *Nokia* ja *Ericsson* ovat jo sitoutuneet perustamaan omat tutkimus- ja kehityskeskuksensa Skolkovoon. Skolkovon innovaatiokeskus on vasta rakenteilla, mutta yritykset, jotka investoivat Skolkovoon, voivat hyödyntää alueen saamia vero- ja tullietuja jo ensi vuonna. Monet yhtiöt näkevät, että osallistuminen Skolkovoon on viranomaissuhteiden kannalta erityisen tärkeä.

Ulkomaankauppa

Venäjä oli Suomen toiseksi suurin vientimaa tammi–syyskuussa. Venäjälle vietiin Suomen tullitilastojen mukaan 3,9 miljardin euron edestä tavaraa tammi–syyskuun aikana. Venäjä nousi ajanjaksolla toiseksi suurimmaksi vientimaaksi. Viennin arvo kasvoi keskimäärin 16 % edellisvuodesta. Koneiden ja laitteiden vienti kasvoi 23 %, sähköisten ja optisten laitteiden vienti 22 %, kemikaalituotteiden vienti 15 % ja maataloustuotteiden ja elintarvikkeiden vienti 14 %. Metallituotteiden vienti supistui kaudella 65 % edellisvuoteen verrattuna. Suurimpana syynä tähän oli viime vuoden ennätysasuuri teräsputkien vienti.

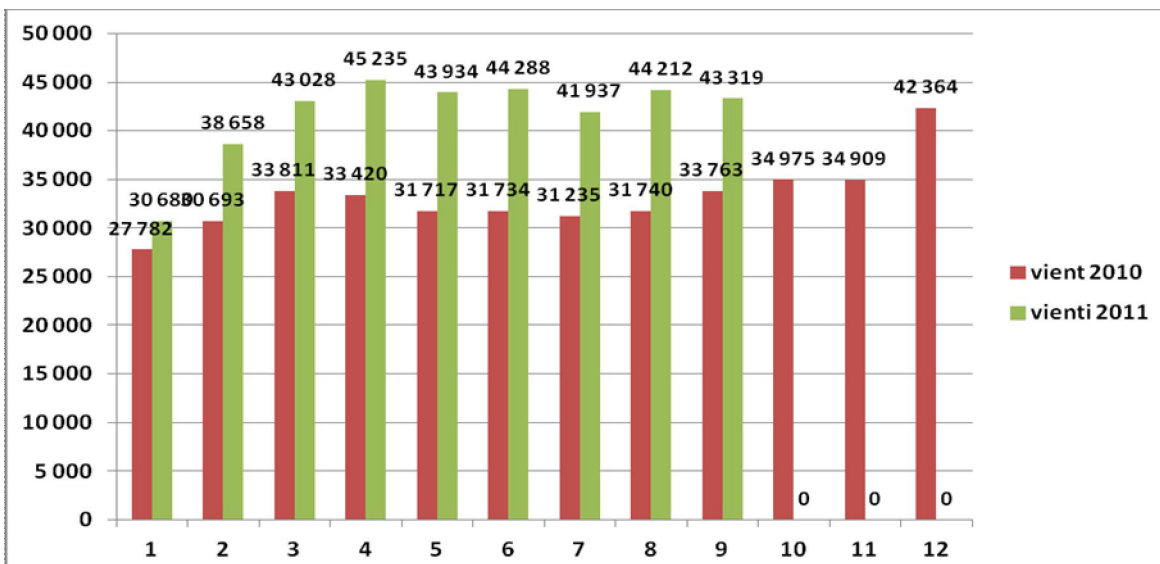
Venäjän tuonti on kasvanut vajaa 40 % edellisvuodesta. Vajaa puolet tuonnista (49 %) oli erilaisia koneita ja laitteita, kemikaalien osuus kattoi vajaat 16 % tuonnista ja elintarvikkeiden osuus 14 %. EU-maiden osuus Venäjän tuonnista oli runsaat 41 % ja Kiinan osuus 16 %. Suomen osuus oli Venäjän tullitilastojen mukaan 2 %.

Venäjän tuonti (miljoonissa dollareissa) 2010 ja 2011

Venäjän vienti on kasvanut runsaat 30 % edellisvuodesta. Kasvun syynä oli ensisijaisesti raaka-aineiden hintojen nousu, ei niinkään viennin määrän kasvu. Yli 70 % viennistä oli energiatuotteita, 10 % metallia ja metallituotteita. Koneiden ja laitteiden osuus viennistä supistui alle viiteen prosenttiin ja puun ja paperin osuus noin kahteen prosenttiin.

Venäjän vienti (miljoonissa dollareissa) 2010 ja 2011

Sääntely

Uusi kirjanpitolaki astuu voimaan 2013. Uusi kirjanpitolaki hyväksyttiin duuman kuluvaan vuoden viimeisessä istunnossa. Uusi laki korvaa vanhan kirjanpitolain vuodelta 1996. Kirjanpitolain uudistuksen myötä Venäjä siirtyy lähemmäksi kansainvälisiä kirjanpitostandardeja. Kokonaan siirtyminen kansainvälisiin standardeihin ja myös kansainvälisiin tilinpäätösraportteihin toteutetaan finanssiministeriön mukaan vuoteen 2015 mennessä. Pankkien ja rahoituslaitosten tilinpäätökset noudattavat jo nyt kansainvälisiä standardeja, mutta vuoteen 2015 mennessä tätä vaaditaan kaikilta pörssiyhtiöiltä.

Muutokset kilpailulainsäädäntöön hyväksytty. Venäjän kilpailulainsäädäntöä on päivitetty kolmessa vaiheessa. Ensimmäinen ja toinen lakimuutos hyväksyttiin jo aikaisemmin, ja 5.12. presidentti allekirjoitti kolmannen ja tällä erää myös viimeisen muutoksen. Kolmannella muutoksella täsmennettiin mm. monopoliyhtiöiden hinnoitteluperiaatteita, monopoliaseman tulkintaa ja rangaistuksia aseman väärinkäytöstä. Ulkomaisten yritysten osalta korotettiin rajaa, jonka ylittyessä tarvitaan antimonopolikomitean lupaa. Uudeksi rajaksi asetettiin 1 miljardin ruplan liikevaihto.

Uusi yhtiömuoto investointien edistämiseksi. Venäjällä on hyväksytty laki investointiyhteisöstä (*investitsionnoe tovarištšestvo*). Se perustuu kahden tai useamman sijoittajan tekemään sopimukseen. Omistusoikeudet ja vastuut jakautuvat suhteessa sijoitettuun pääomaan. Yhteisön perustaminen on helpompaa kuin osakeyhtiön tai investointirahaston perustaminen. Uuden yhtiömuodon toivotaan edistävän investointeja ja parantavan yksityisten investointiprojektien rahoitusmahdollisuuksia.

Venäjän duuma ratifioi Euraasian talouskomission perustamissopimuksen. Tulliliiton jäsenmaat Venäjä, Valko-Venäjä ja Kazakstan allekirjoittivat 19.11. sopimuksen Euraasian talouskomission perustamisesta. Venäjän duuma ratifioi sopimuksen 1.12., ja päätös astuu voimaan 1.1.2012. Nykyisen tulliliiton komission vastuut siirtyvät ensi vuonna uudelle talouskomissiolle, ja tulliliiton komission toiminta lakkaa 1.7.2012. Tulliliiton kansainväliset sopimukset siirretään Euraasian talouskomissiolle. Ajan myötä talouskomissiolle siirretään lisää vastuuta maiden valuutta- ja rahoituspolitiikasta ja pitkällä tähtäimellä laajemminkin maiden talouspolitiikasta. Euraasian talouskomissio muodostuu sen perustamissopimuksen mukaan neuvostosta ja kollegiosta. Neuvoston jäseniksi tulevat liiton kolmen jäsenmaan varapääministerit, ja se päättäisi yhteisistä talouspoliittisista linjauksista. Toimeenpanosta vastaavaan kollegioon jäsenmaat valitsevat omat edustajansa, kolme jäsentä per maa. Talouskomission pääasiallinen tehtävä on valvoa ja edistää maiden taloudellisen integraation prosessia. Ensi vuonna kolmen maan välillä toteutuu tavaroiden, palvelujen, työvoiman ja pääoman vapaa liikkuvuus. Vuoteen 2015 mennessä tavoitteena on syventää integraatiota, jolloin Euraasian liiton jäsenmailla olisi yhteinen valuutta, keskuspankki ja harmonisoitu verotus- ja rahoituspolitiikka. Uuden komission sijaintipaikaksi valittiin Moskova.

EU:n ja Venäjän teknisen sääntelyn hanke saatettiin päätökseen. EU rahoitti 2,5 miljoonalla eurolla hanketta, jonka puitteissa selvitettiin keinoja ja annettiin suosituksia Venäjän teknisen sääntelyn, standardisoinnin ja sertifioinnin kehittämiseksi ja lähentämiseksi eurooppalaisten käytäntöjen kanssa. Tuloksena todettiin asioiden liikkuvan monin osin oikeaan suuntaan, mutta tekemistä on paljon ennen kuin voidaan harkita siirtymistä vastavuoroiseen vastaavuuden tunnustamiseen. Suurimpia eroja EU:n ja Venäjän käytännöissä löytyy juuri vastaavuuden arviointimenettelyssä. Venäjällä vaaditaan usein edelleen tuotteiden testausta ja jopa sertifiointia, kun EU:ssa lähtökohtana on tuottajan vakuutus. Venäjän standardisointivirasto *Rosstandard* allekirjoittanee joulukuussa pitkään valmistellun yhteistyösopimuksen standardisointialan eurooppalaisen CEN/CENELEC-järjestön kanssa. Venäjä on yhtenäistämässä teknistä sääntelyä tulliliiton maiden kanssa.